

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 1. Vtro modo deriuetur bonitas & malitia ab actu externo ad
internum, vel contrà.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Prior pars probatur, Quia actus exterior ut est in apprehensione intellectus, est obiectum actus interioris, ac proinde est eius causa: atqui conditio quam habet effectus à causa, prius conuenit causæ quàm effectui: ergo bonitas & malitia prius conuenit actui exteriori tamquam obiecto, quàm interiori.

Alterà pars probatur, Quia si actus exterior consideretur ut est in executione, sic actus interior est causa efficiens ipsius, & etiam modo quodam forma: ergo eius bonitas & malitia pendet à bonitate & malitia voluntatis.

Notandum Primò, Actum interiore hinc vocari actum voluntatis; exteriorem, cum qui est alterius potentie: Nam actus aliarum potentiarum habent esse morale à solo actu voluntatis.

Notandum Secundò, D. Thomam in his articulis semper distinguere finem à circumstantijs, ac proinde nomine circumstantiarum non comprehendere finem, sed reliquas circumstantias; vt ostensum est suprà qu. 18. art. 4. quod quia non aduertit Caietanus, frustra laborat ut hæc conciliet.

Notandum Tertio, Bonitatem, malitiam, veritatem, & similes conditiones dupliciter posse deriuari ex vno actu in alium. Primò, Per solam denominationem extrinsecam; quomodo conditio effectus redundat in causam, eamque denominat: & contrà, conditio causæ in effectum. Medicina enim dicitur sana per denominationem extrinsecam ab effectu suo, scilicet à sanitate, quam efficit in homine: vrina verò dicitur sana à causa sua, quia est effectus & signum sanitatis. Secundò, Per participationem intrinsecam; siue illa conditio sit eiusdem rationis in vtroque, siue diuersa: quomodo veritas ex cognitione principij deriuatur in cognitionem conclusionis.

DVBIVM I.

Vtro modo deriuatur bonitas & malitia ab actu externo ad internum, vel contrà?

Respondeo & Dico Primò, Bonitas & malitia actus interioris ita deriuatur ab obiecto, vt ipse actus propriam & intrinsecam bonitatem vel malitiam accipiat distinctam à bonitate vel malitia obiecti: Patet ex dictis qu. 19. art. 1. Alia enim est conformitas rectæ rationis in actu interno, alia in externo, qui est obiectum: alia, inquam; non moraliter, sed physice.

Dico Secundò, Bonitas & malitia quam habet actus exterior ex ordine ad finem, deriuatur ab actu interiore ad exteriorem per denominationem extrinsecam, ita vt eadem numero bonitas vel malitia, quæ actui interiori conuenit primario, immediatè, & intrinsecè; tribuatur actui externo secundariò, mediatè, & extrinsecè. Colligitur ex D. Thoma hoc loco.

Probatur & explicatur. Si des eleemosynam, vt satisfacias voto; ista largitio ex ordine ad talem finem, est actus religionis, habetque religionis bonitatem: verum hæc bonitas primario & immediatè conuenit voluntati interiori, & tantum secundariò, mediante interna volitione, per denominationem extrinsecam tribuitur actui externo; qui ideo dicitur actus religionis, quia subest actui interno religionis à quo procedit;

quod nihil ponit in actu externo, præter denominationem extrinsecam.

Dico Tertio, Bonitas & malitia quam habet actus exterior secundum se, id est, ex obiecto & circumstantijs, duplici modo deriuatur in actum internum voluntatis, obiectiue, & effectiue. Colligitur ex D. Thoma, & docet expressè Caietanus a. 2. dub. 4. Quod vt melius intelligatur.

Notandum, Interiorem actum habere duplicem habitudinè ad exteriorem; scil. tamquam ad obiectum, & tamquam ad effectum. Eleemosyna enim exterior est obiectum voluntatis internæ, & etiam effectus. Prior habitudo tribuit actui interno speciem, ac proinde intrinsecam bonitatem vel malitiam: altera habitudo est quid consequens speciem (sicut vis efficiendi sequitur naturam rei) & facit vt actus interior dicatur bonus vel malus denominatione extrinseca, iuxta Caietanum, sicut medicamentum dicitur sanum à sanitate, quam efficit.

Dices Primò, In actu interiore est vis intrinseca causandi suo modo actum externum: ergo dicitur intrinsecè bonus vel malus ab hac vi, & non tantum denominatione extrinseca.

Respondeo, Verum est, Si re ipsam spectemus; quia ratione huius efficacis est consentaneus vel dissentaneus rationi; vnde est quedam bonitas actus interni, & non solum causa bonitatis actus externi. Secus est de medicamento; quia vis medicamenti non est sanitas, sed est causa sanitatis: vnde medicamentum non dicitur intrinsecè sanum, sed solum denominatione extrinseca, ac proinde est dispar ratio. Si tamen spectetur deriuatio nominis, est similitudo: Sicut enim hoc nomen sanum primò dicitur de homine, & deinde deriuatur ad medicamentum: ita actus exterior primò vocatur bonus vel malus, quia notior est; & inde deriuatur hoc nomen ad causam internam, quamuis hæc etiam intrinsecam bonitatem habeat.

Dices Secundò, Si actus interior habet duplicem habitudinem ad actum externum: ergo habet duplicem bonitatem vel malitiam: nam vtraque habitudo aliquam bonitatem tribuit.

Respondeo Primò, Neg. Conseq. Quia bonitas quam habet actus exterior vt obiectum, & eam quam habet vt effectus, non est diuersa, sed eadem omnino: sicut idem est esse rei quod ante erat obiectiue in intellectu, & nunc est actu in rerum natura.

Respondeo Secundò, Si loquamur de actu voluntatis efficaci, posse concedi quod inferatur; quia in tali actu est duplex ratio cur dicatur bonus vel malus; est enim bonus ex ordine ad obiectum, & ex ordine ad effectum; nempe vt affectus boni, & vt causa boni: actus autem qui naturam suam est inefficax, solum est bonus ex obiecto, quia tantum est affectus boni, non causa.

Hinc sequitur, ceteris paribus, actum qui naturam suam efficacem est, esse multò meliorem magisque meritum actu inefficaci. Dicitur autè natura sua inefficax, qui efficit opus externum, vel saltè ex parte sua talis est, vt efficeret, si facultas adesset. Inefficax natura sua est, qui nõ efficeret, etiã si facultas adesset.

Dico Quarto, Totà bonitas & malitia moralis quam actus interior habet ex obiecto & circumstantijs, redundat in actum exteriorem per denominationem extrinsecam. Colligitur aperte ex D. Thoma, &

M ij Probatur,

Bonitas, malitia, veritas. Etc. dupliciter deriuatur ex vno actu in alium.

1. Conclusio.

2. Conclusio.

4. Conclusio. Bonitas actus externi dupliciter deriuatur in voluntatem.

5. Obiectio.

Solutio.

Solutio.

In actu efficaci est duplex ratio cur dicatur bonus vel malus.

Quid voluntas efficiat & in-efficient.

6. Conclusio.

Probatur, Hæc largitio eleëmofynæ est bona, non solum secundum se, sed etiam quia ex bona voluntate proficitur tamquã eius complementum. Et furtum est malum, non solum per se, sed quia malæ voluntatis est germen. Quod confirmatur, quia talis mala voluntas inficeret opus etiam secundum se indifferens, communicando ei suam malitiam: cur non etiam inficiat opus malum? Non enim malitia operis quam per se habet, impedit quin malitia voluntatis possit ei communicari.

Obiectio. Dices, Malitia quam opus externum secundum se habet, deriuatur in actum internum voluntatis: ergo fieri nequit vt malitia actus interni deriuetur in opus externum: esset enim circularis deriuatio, in qua idem esset sibi causa & effectus.

Solutio. Respondeo Negando Consequentiam, Quia ex actu externo deriuatur malitia in actum internum, tamquam ex obiecto habente esse in apprehensione intellectus ante actum internum: ex interno verò deriuatur in externum, tamquam ex causa efficiente in effectum. Neque hoc mirum videri debet; quia efficiens & finis sunt sibi vicissim causa. Imò finis vt est in apprehensione, est sibi ipsi causa, vt est in rerum natura. Simile videmus in artibus, quæ omnes efficiunt sua obiecta.

7 Ex his patet, bonum & malum primò inueniri in obiectis, siue illa obiecta sint actus externi, vt dare eleëmofynam, furari, &c. Siue res aliqua, vt bonum Dei vel proximi: Siue priuationes, vt malum Dei & proximi. Secundò, Ex obiecto deriari in actum voluntatis. Tertiò, Ex actu voluntatis in opus externum, quatenus est in executione. Itaque prius naturã voluntas habet bonitatem vel malitiam suam, quam actus externus, vt est in executione, habeat suam. Quamuis idem actus vt est in apprehensione intellectus, prius naturã habeat suam bonitatem vel malitiam, quam voluntas suam.

Bonum & malum primò inueniuntur in obiectis, secundò in actu voluntatis, tertio in opere externo.

DVBIVM II.

Vtrum actus exteriores secundum se & immediate sint boni vel mali moraliter?

8 *Sententia quorundam.* Vidam putant actus externos secundum se esse formaliter malos, nullos tamen secundum se, esse formaliter bonos, sed habere hanc bonitatem formalem ab actu interno. Ratio est, Quia vt actus exterior sit peccatum, non requiritur vt aliquo actu interno sit expressè volutus; sed sufficit voluntas implicita, quæ potest esse absque omni actu reali voluntatis: ergo actus exterior non habet malitiam formalem ab actu interno. Vt autem actus exterior sit formaliter bonus, requiritur vt sit expressè volutus, idque propter bonum virtutis. Vt patet suprã qu. 18. art. 2. dub. 4. & qu. 19. art. 3. dub. 2.

Sententia Medina. Medina verò art. 3. huius questionis docet, non solum quosdam actus externos secundum se esse formaliter malos, sed etiam quosdam esse formaliter bonos. Sunt enim triplices actus externi (id est, non elicti à voluntate.) Quidam sunt intellectus, alij appetitus sensitui, alij potentie exequentis per membra corporis. Actus

Sententia Medina.

Actus externus est triplex.

potentie exequentis fatetur non esse secundum se formaliter bonos vel malos, eò quòd in ipsis nulla sit libertas. Actus tamen intellectus & appetitus sensitui, vult per se esse bonos vel malos formaliter; quia non solum velle credere, & velle vouere est bonum; sed etiam ipsum credere, & ipsum vouere per se bonum est. Neque solum velle errare contra fidem, & velle temere iudicare est malum; sed etiam ipse error, & temerarium iudicium, formaliter malum est. Ratio ipsius est; quia his actibus secundum se competit ratio voluntarij.

Pro solutione. Notandum, Actum dupliciter dici bonum vel malum, obiectiue & formaliter. *Actus dupliciter dicitur bonus obiectiue & formaliter.* Obiectiue bonus dicitur, qui secundum se dignus est vt appetatur & fiat ab homine ratione vtente; vt largitio externa eleëmofynæ. Formaliter bonus dicitur, qui secundum se & immediatè est laude dignus; redditque hominem laude dignum; siue qui liberè tendit in obiectum honestum, quã honestum; vt affectus dandi eleëmofynam. Obiectiue malus dicitur, qui secundum se talis est vt non possit secundum rectam rationem appeti, vel fieri ab homine ratione vtente; vt sunt prauus motus concupiscentiæ, furta, &c. Formaliter malus dicitur, qui per se immediatè reddit hominem vituperio dignum, siue qui liberè tendit in obiectum rationi repugnans. His positis

Dico Primò, Nullus actus externus secundum se seu immediatè habet formaliter bonitatem vel malitiam moralem. Est communis Doctorum. Durandi in 2. dist. 42. quæst. 1. nu. 6. & 7. Occam Quodlib. 1. quæst. 20. & alibi. Gabriel in 2. dist. 42. art. 1.

Probatur Primò, Quia nullus actus externus secundum se seu immediatè habet esse liberum, sed solum mediante actu voluntatis: atqui esse liberum est necessarium ad bonitatem vel malitiam moralem formaliter: ergo.

Secundò, Nullus actus exterior secundum se, reddit hominem laude vel vituperio dignum, sed hoc totum habet ab actu libero voluntatis.

Tertiò, Etsi vt actus exterior sit malus, non requiratur actus interior explicitus, requiritur tamen actus interpretatiuus, id est, tacitus consensus, in quo est tota culpa, torumque demeritum. Nec refert, quòd hic tacitus consensus non sit aliquid reale: sufficit vt sit aliquid morale. Si enim in nuda omissione potest esse culpa, & quidem primariò, cur non etiam in consensu interpretatiuo?

Dices, Actus exterior non habet malitiam à libertate, non enim ideò malus est, quia liberè fit: ergo à seipso: Libertas autem est solum conditio quædam.

Respondeo, Etsi non habeat malitiam obiectiuam & fundamentalem à libertate, habet tamen malitiam formalem; quia non est vituperio vel supplicio dignus, nisi ratione libertatis.

Quod verò Medina excipit actus intellectus, & appetitus sensitui, sine ratione facit: Nam eadem omnino est ratio actuum potentie exequentis, atque intellectus & appetitus inferioris. Nulli enim actus sunt liberi nisi per denominationem extrinsecam ab actu voluntatis; vt patet ex dictis suprã quæst. 6. art. 2. Nam à suis potentijs necessariò procedunt, positis omnibus prærequisitis.

Experientia insecam.

Actus dupliciter dicitur bonus obiectiue & formaliter.

10. Nullus actus exterior secundum se est formaliter bonus bonitate morali.

Actus exterior habet malitiam formalem à libertate.

II Medina resollitur.

Actus intellectus & appetitus sensitui sunt liberi nisi per denominationem extrinsecam.